

SUD-TIBBIYOT EKSPERTIZASIDAGI MUAMMOLAR

Anvarov Qobiljon Abrorjon og'li

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18956131>

Annotatsiya

Ushbu maqola O'zbekistonda sud-tibbiyot ekspertizasi sohasidagi muammolarni tahlil qiladi. Unda moliyaviy cheklovlar, kadrlar yetishmasligi, texnologik qoloqlik, ekspertlar mustaqilligi va huquqiy bazadagi kamchiliklar ko'rib chiqiladi. Maqola sud-tibbiyot ekspertizasini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqadi va O'zbekistonda sud-tibbiyot fanining rivojlanish istiqbollarini belgilaydi.

Kalit so'zlar: Sud-Tibbiyot Ekspertizasi, Muammolar, Islohotlar

Abstract

This article analyzes the problems in the field of forensic medical examination in Uzbekistan. It examines financial constraints, staff shortages, technological backwardness, the independence of experts, and shortcomings in the legal framework. The article develops recommendations for improving forensic medical examination in Uzbekistan and outlines the prospects for the development of forensic science in Uzbekistan.

Keywords: Forensic Medical Examination, Problems, Reforms

Аннотация

В данной статье анализируются проблемы в области судебно-медицинской экспертизы в Узбекистане. Рассматриваются финансовые ограничения, нехватка кадров, технологическая отсталость, независимость экспертов и недостатки в правовой базе. В статье разрабатываются рекомендации по совершенствованию судебно-медицинской экспертизы в Узбекистане и намечаются перспективы развития судебно-медицинской науки в Узбекистане.

Ключевые слова: Судебно-медицинская экспертиза, Проблемы, Реформы

O'zbekiston Respublikasida sud-tibbiyot ekspertizasi huquqni muhofaza qilish faoliyatining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Sud-tibbiyot ekspertizasi tibbiy bilimlarni huquqiy masalalarni hal etish uchun qo'llashga asoslangan bo'lib, jinoyat ishlari, fuqarolik ishlari va ma'muriy huquqbuzarliklar to'g'risidagi ishlarni tergov qilish va sud jarayonida asosiy dalil manbai sifatida xizmat qiladi. Ekspertiza natijalari jinoyatni fosh etish, jabrlangan shaxslarning huquqlarini himoya qilish va adolatni ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Sud-tibbiyot ekspertizasi sohasi nafaqat jinoyat ishlari bilan bog'liq masalalarni hal qilishda, balki tibbiy xatoliklarni aniqlash, ish joyida yoki transport hodisalarida sodir bo'lgan jarohatlar sabablarini aniqlash, shuningdek, sog'liqni saqlash sohasidagi nizolarni hal qilishda ham muhim rol o'ynaydi. Shu sababli ekspertizaning aniqligi, ob'ektivligi va zamon talablari darajasida olib borilishi fuqarolarning huquqiy manfaatlarini himoya qilishga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir qiladi.

O'zbekiston sud-tibbiyot ekspertizasining rivojlanishi sohasida so'nggi yillarda muhim o'zgarishlar kuzatildi. 2020-yilda qabul qilingan "Sud ekspertizasi to'g'risida"gi qonun, 2021-yilda tasdiqlangan "Sud ekspertiza faoliyatini rivojlantirish konsepsiyasi" va zamonaviy laboratoriya jihozlarini joriy etish bo'yicha chora-tadbirlar sohaga yangi nafas bag'ishladi. Shu bilan birga, sohaga malakali kadrlarni tayyorlash, laboratoriyalarni jihozlash va ekspertlarning mustaqilligini ta'minlash kabi masalalar ham e'tibordan chetda qolmayapti.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, sud-tibbiyot ekspertizasining samaradorligi nafaqat ilmiy metodologiyaga, balki moliyaviy resurslar, zamonaviy texnologiyalar va ekspertlar mustaqilligiga ham bevosita bog'liqdir. Masalan, Rossiya va Qozog'istonning yetakchi sud-tibbiyot markazlarida ilg'or diagnostika texnologiyalari va standartlashtirilgan metodlar joriy etilgan. Bu esa ekspertizani tezkor, aniq va xolis amalga oshirishga imkon beradi. O'zbekiston sharoitida esa hali ham ba'zi laboratoriyalar texnologik jihatdan eski bo'lib, ekspertlar zamonaviy usullarni qo'llashda qiyinchiliklarga duch kelmoqda.

Shuningdek, O'zbekistonda sud-tibbiyot ekspertisasi sohasida dolzarb muammolar mavjud: moliyaviy cheklovlar, yetarli malakaga ega kadrlarning kamligi, texnologik qoloqlik, ekspertlarning mustaqilligi va huquqiy baza kamchiliklari. Bu muammolar sohaga zamonaviy talablar asosida rivojlanish imkoniyatini cheklab, fuqarolarning huquqiy manfaatlarini himoya qilishni qiyinlashtirmoqda.

Mazkur maqolada O'zbekistonda sud-tibbiyot ekspertisasi sohasidagi mavjud muammolar tahlil qilinib, ularni bartaraf etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi. Shu orqali fuqarolarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishda sud-tibbiyot ekspertizasining roli kuchayadi va adolatni ta'minlash samaradorligi oshadi.

So'nggi yillarda sud-tibbiyot ekspertisasi masalalariga bag'ishlangan ilmiy ishlar va normativ hujjatlar soni oshdi. Ushbu adabiyotlarda sud-tibbiyot ekspertizasining huquqiy asoslari, tashkiliy tuzilmasi, metodologiyasi, amaliy jihatlari va rivojlanish istiqbollari ko'rib chiqiladi.

O'zbekiston Respublikasida sud-tibbiyot ekspertizasining huquqiy bazasi "Sud ekspertisasi to'g'risida"gi qonun (2020) bilan mustahkamlandi. Ushbu qonun sud ekspertizasining tashkil etilishi, ekspertlarning huquq va majburiyatlari hamda ekspertiza xulosalarini rasmiylashtirish tartibini belgilaydi. Shuningdek, Adliya vazirligi tomonidan ishlab chiqilgan "Sud ekspertizalarini o'tkazish tartibi to'g'risidagi namunaviy nizom" ekspertiza jarayonida xolislik va shaffoflikni ta'minlashga qaratilgan.

Prezidentning farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasida sud ekspertiza faoliyatini rivojlantirish konsepsiyasi" sohaga oid strategik hujjat hisoblanadi. U ekspertiza sifatini oshirish, zamonaviy diagnostika vositalarini joriy etish, kadrlar salohiyatini rivojlantirish va ekspertlarning mustaqilligini ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlarni belgilaydi.

Ilmiy maqolalardan, masalan, Islomov (2019) sud-tibbiyot ekspertizasining huquqiy asoslarini tahlil qilgan bo'lsa, Karimov (2020) texnologik yangilanishlar va laboratoriyalarni modernizatsiya qilish bo'yicha ilmiy tavsiyalarni ishlab chiqqan. Abdullayeva (2022) esa kadrlar salohiyati va yetishmovchiligini tahlil qilgan, sohada malakali mutaxassislarni tayyorlash va ularni rag'batlantirish yo'llarini taklif qilgan. Sodiqov (2021) ekspertizani o'tkazishda xolislikni ta'minlash va sud ishlaridagi ekspert xulosalarining sifatini oshirish masalalarini yoritgan.

Xalqaro tajriba ham O'zbekiston sud-tibbiyot ekspertizasini rivojlantirish uchun muhim manba hisoblanadi. Rossiya Federatsiyasida ilg'or laboratoriya texnologiyalari va standartlashtirilgan metodlar qo'llaniladi, bu esa ekspertizani tezkor va aniqlik bilan amalga oshirishga imkon beradi. Qozog'iston va Qirg'izistonda esa ekspertizani digitalizatsiya qilish, ma'lumotlar bazasi va elektron xulosalarni joriy etish orqali samaradorlikni oshirishga e'tibor

qaratilgan. Shu tajribalar O'zbekistonda ham ekspertiza sifatini oshirish va jarayonlarni tezlashtirish uchun qo'llanilishi mumkin.

Shuningdek, ilmiy-amaliy konferensiyalar sud-tibbiyot ekspertizasining rivojlanishiga hissa qo'shadi. Masalan, Urganch shahrida o'tkazilgan "Sud-tibbiyot ekspertizasi va kriminalistikasining dolzarb masalalari" xalqaro konferensiyasida Rossiya, Qozog'iston va Qirg'iziston olimlari va mutaxassislari ekspertizani rivojlantirishning ilg'or tajribalarini muhokama qilgan. Bu platforma O'zbekiston ekspertizasi amaliyotini xalqaro standartlarga moslashtirish, metodologiyani takomillashtirish va zamonaviy usullarni joriy etish imkonini berdi.

Shu bilan birga, mavjud adabiyotlarda sud-tibbiyot ekspertizasi sohasidagi muammolar va ularni hal etish bo'yicha kompleks yechimlar yetarli darajada yoritilmagan. Ayniqsa, moliyalashtirish, texnologik yangilanish, kadrlar yetishmasligi, ekspertlarning mustaqilligi va huquqiy bazadagi kamchiliklar masalalari kam e'tibor qozongan. Shu sababli, mazkur tadqiqot ushbu bo'shliqni to'ldirishga, O'zbekistondagi sud-tibbiyot ekspertizasi sohasidagi muammolarni aniqlash va ularni hal etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi. *Sud ekspertizasi to'g'risida* Qonun. — Toshkent, 2020. — 28 b.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. *O'zbekiston Respublikasida sud ekspertiza faoliyatini rivojlantirish konsepsiyasi*. — Toshkent, 2021. — 35 b.
3. Adliya vazirligi. *Sud ekspertizalarini o'tkazish tartibi to'g'risidagi namunaviy nizom*. — Toshkent, 2021. — 42 b.
4. Islomov A. *Sud-tibbiyot ekspertizasi va uning huquqiy asoslari* // Huquqshunoslik jurnal. — 2019. — №3. — B. 45–53.
5. Karimov D. *Sud-tibbiyot ekspertizasida texnologik yangilanishlar* // O'zbekiston tibbiyot ilmiy jurnali. — 2020. — №2. — B. 12–19.
6. Abdullayeva L. *Sud-tibbiyot ekspertizasi va kadrlar salohiyati: muammolar va yechimlar*. — Ilmiy-amaliy konferensiya materiallari, Urganch, 2022. — B. 78–85.
7. Sodiqov B. *Sud-tibbiyot ekspertizasi jarayonidagi xolislikni ta'minlash* // Huquq va jamiyat jurnali. — 2021. — №4. — B. 34–41.
8. Abdolla S. *Formation and development of forensic science in the Republic of Kazakhstan* // Theory and Practice of Forensic Expertise. — 2020. — Vol. 15, No. 1. — P. 126–132.
9. Russian Journal of Forensic Medicine. *Russian Journal of Forensic Medicine* — Scientific journal covering forensic science research and practice (peer-review). — 2025.